

Bureš (2007) konstatuje, že každé násilí je vzrušující jak pro diváky, tak pro aktéry, a z toho důvodu je fotbalové chuligánství tak často medializováno.

Samozřejmě, že v posledních letech lze zaznamenat nárůst článků o fotbalovém násilí ve všech celorepublikových denících v porovnání např. s obdobím konce 90. let.

6 Evropeizace a Evropská politika proti fotbalovému chuligánství a rasismu

Vysoká intenzita chuligánského násilí a projevy rasismu a xenofobie v souvislosti s fotbalem si v Evropě v posledních více než dvaceti letech vyžádaly protireakce vnitrostátních i mezinárodních institucí a organizací, a to jak vládních, tak nevládních. Postupy proti fotbalovému chuligánství a rasismu lze v zásadě vymezit jako specifickou politiku (policy), v jejímž rámci působí různí aktéři s vlastními představami o řešení vyvstalých problémů. Výsledky politiky jsou především různé právní normy a další dokumenty, resp. jejich naplňování v praxi. Politika proti fotbalovému násilí či chuligánství a politika proti rasismu ve fotbale se částečně překrývají, nejsou však zcela totožné (Smolík 2005).

Tuto specifickou policy lze rovněž vnímat v několika rovinách, přičemž rozlišujeme lokální (aktéry jsou např. lokální bezpečnostní složky, pořadatelská služba, organizace zabývající se fotbalovým chuligánstvím působící v dané lokalitě), celostátní (speciální jednotky zajišťující fotbalová utkání, ministerstva, fotbalové svazy apod.), evropskou (UEFA, EU, Interpol apod.) i globální úroveň (Mareš, Smolík, Suchánek 2004).

Za výsledky této policy lze považovat především různé právní předpisy (zákony, vyhlášky apod.), dokumenty či přímo kampaně, které jsou aplikovány v boji proti fotbalovému chuligánství či projevům rasismu a extremismu.

V poslední době je pozornost upřena především na projevy rasismu (bučení na hráče jiné barvy pleti, rasistické nadávky, trans-

parenty apod.), a také proto se většina organizací působících v boji proti fotbalovému chuligánství soustřeďuje na boj s tzv. fotbalovým rasismem. Do něj se zapojují nejenom vládní, ale i nevládní organizace, včetně ultralevicových skupin (Antifasistická akce) či tisku.¹⁹⁹

I když je fotbalové chuligánství evropským problémem od konce sedmdesátých a začátku osmdesátých let, neexistuje jediná politika celoevropských institucí k danému problému.

Mezinárodní legislativní rámec pro prevenci a potírání násilí při sportovních utkáních poskytuje Evropská úmluva k diváckému násilí, přijatá ve Štrasburku v roce 1985 jako součást smluvního základu Rady Evropy, která dle Centra strategických studií (2003) byla důsledkem bruselské tragédie v roce 1985. Tuto smlouvu Česká republika podepsala a ratifikovala dne 28. 4. 1995. Smlouva vstoupila v platnost dne 1. 6. 1995.

„Hlavní arénou“ fotbalového chuligánství je Evropa, kde existuje i nejrůznější politika proti tomuto fenoménu a nejdůležitější akademický výzkum této problematiky. Evropské dění rovněž nejvíce ovlivňuje situace v České republice, přičemž díky utkáním v rámci evropských pohárů a kvalifikací na Mistrovství Evropy či Mistrovství světa ve fotbale jsou (či mohou být čeští občané konfrontováni především s projevy různých chuligánských skupin) (Mareš, Smolík, Suchánek 2004).

¹⁹⁹ Jako příklad lze uvést kampaň „Love Football Hate Racism“, jejímž hlavním cílem je boj proti rasismu a stále vzrůstající komercializaci profesionálního fotbalu. Primární činností Love Football Hate Racism je organizování amatérských fotbalových (a jiných) turnajů. Spíše než o výsledky jednotlivých zápasů jde o vytvoření přátelské atmosféry během hry, aby se turnaje staly místem, kde se mohou setkávat lidé s podobnými postoji a vzájemně se poznávat. Jak plyne ze samotného názvu aktivity, klade si LFHR za cíl propagaci antirasistických myšlenek. Negativní stanovisko je zastáváno i vůči jakémukoli jiné formě diskriminace. (srov. Move your ass 14/2006; <http://lfhr.xf.cz/new.htm>).

I v této oblasti jsou patrné vlivy globalizace, evropeizace a internacionalizace.²⁰⁰ Vnitřní bezpečnost ztrácí postupně svůj rozměr vázaný na národní stát. Skupiny, které ji ohrožují, operují v mezinárodním prostoru (Mareš 2002). Už minimálně tři desetiletí k nim patří chuligánské gangy, které mnohdy vyvolávají násilné střety a narušují tak vnitřní bezpečnost jednotlivých států (vyžadují bezpečnostní operace a speciální legislativní úpravy; v rámci této specifické scény existují i tzv. koalice těchto gangů z více než jednoho státu EU) (srov. Mareš, Smolík, Suchánek 2004).

V poslední době se stále častěji začíná v souvislosti s výše naznačenými změnami používat pojem „evropeizace“. Podobně jako s celou řadou jiných nových pojmů užívaných v politické vědě se i on pozvolna formovuje a upřesňuje svůj obsah²⁰¹ (Dančák, Fiala, Hloušek 2005; srov. Cabada 2006).

Evropeizace je termínem, resp. procesem, jenž dosud postrádá jasné teoretické i terminologické vysvětlení. Zatím neexistuje shoda na tom, že se jedná o proces jednoznačně spojený s existencí evropského integračního procesu, resp. podobou a aktivitami EU a jejích členských států. Evropeizaci můžeme chápat jako multi-

²⁰⁰ Osoby narušující vnitřní bezpečnost začaly již před velmi dlouhou dobou zneužívat toho, že instituce v oblasti vnitřní bezpečnostní politiky byly omezené na území národního státu. Transnacionální spolupráce kriminálně jednajících jednotlivců a seskupení, narušujících vnitřní bezpečnost v jedné i více zemích, se stále zintenzivňuje (v současnosti je negativním průvodním jevem globalizace). Logickým důsledkem je i spolupráce bezpečnostních složek z různých zemí na eliminaci hrozeb a rizik v oblasti vnitřní bezpečnosti i harmonizace práva (především trestního), vznikající na půdě mezinárodních organizací (Mareš 2002).

²⁰¹ Radaelli (2004) definuje evropeizaci jako „procesy konstrukce, difúze a institucionalizace formálních a neformálních pravidel, procedur, paradigmatických politik a stylů, „dělání věcí“ a podílení se na přesvědčení a normách, které jsou nejprve definovány a konsolidovány v procesu evropské politiky a poté přijaty na národní a subnárodní úrovni, národními politickými strukturami a veřejnými politikami (ve smyslu policy).

dimenzionální interdependentní proces, jenž v sobě nese unifikaci, integrační i decentralizační charakteristiky; různí autoři chápou evropeizaci buď jako unifikační proces s výraznými prvky top-down procesu (instituce EU jsou chápány jako existující „samy o sobě“ a jednosměrně ovlivňující formování politik a chování politických aktérů v členských zemích EU i v zemích o členství usilujících) či jako proces zásadně ovlivňovaný samotnými členskými zeměmi EU a politickými aktéry v nich působícími (bottom-up model) (Cabada 2006).

Koncept evropeizace se privilegovaně používá podle toho, jak se mění domácí politické instituce a procesy a konkrétní politiky evropských zemí v souvislosti s procesem evropské integrace (Dančák, Fiala, Hloušek 2005; Dürr, Marek, Šaradín 2004; Radaelli 2004).

V procesu evropeizace dochází k vzájemnému ovlivňování evropské a domácí roviny politiky ve všech jejích dimenzích (Dančák, Fiala, Hloušek 2005).

Podobně jako v jiných zemích, rovněž v případě České republiky má proces evropeizace obousměrný charakter, byť můžeme mít oprávněný pocit, že vektor EU-Česká republika je daleko výraznější než vektor Česká republika-EU (Cabada 2006).

Evropeizaci lze studovat v perspektivě dvou velice dynamických procesů: a) směrem od EU k národním státům a b) od národních států směrem k EU. Evropeizaci lze chápat jako míru komunikování a interakci jednotlivých subjektů v rámci Evropské unie.

Procesy globalizace a evropeizace probíhají v podstatě ve třech rovinách:

- na nadnárodní úrovni,
- na úrovni národního státu,
- na úrovni místní či regionální (srov. Rovná 2002; k tomu srov. tři mechanismy evropeizace viz Knill, Lehmkuhl 1999)

Na všech těchto úrovních probíhají i opatření proti fotbalovému chuligánství a rasismu ve fotbale. I v této oblasti funguje mezinárodní i národní policejní, resp. regionální spolupráce.

Postupy proti fotbalovému chuligánství a rasismu lze již v zásadě vymezit jako specifickou politiku (policy), v jejímž rámci působí různí aktéři s vlastními představami o řešení vyvstalých problémů. Výsledky politiky jsou především různé právní předpisy a další dokumenty, resp. jejich praktická aplikace. Politika proti fotbalovému násilí či chuligánství a politika proti rasismu ve fotbale se částečně překrývají, nejsou však zcela totožné (Mareš, Smolík, Suchánek 2004).

V současnosti velká část evropských zemí disponuje speciální legislativní úpravou pro pořádání fotbalových utkání a zabránění výtržnostem s nimi souvisejícími. Většinou je inspirována britskými zkušenostmi. Úprava sahá od zavedení speciálních fotbalových trestných činů (např. Velká Británie, Belgie) až po stanovení zákonných požadavků na organizátora zápasu nebo na diváka (Maďarsko, Polsko, Portugalsko). Na evropském kontinentu působí síť různých institucí a organizací, které protichuligánskou politiku realizují. Na evropské úrovni se jedná o evropské mezinárodní organizace, případně jejich specializované složky, dále o evropskou fotbalovou federaci a evropské nevládní protichuligánské a protirasistické sítě. Rovněž na globální úrovni je spolupráce realizována v mezinárodních vládních i nevládních organizacích (fotbalových i se širším záběrem). Mezinárodní „ad hoc“ spolupráce se uskutečňuje při příležitosti různých utkání či turnajů (Mareš, Smolík, Suchánek 2004; srov. Perryman 2002).

Tuto problematiku stejně jako jiné oblasti společenského života ovlivňuje mimo jiných mezinárodních organizací Rada Evropy či Evropská unie.

6.1 Aktivity Rady Evropy

Z evropských mezivládních organizací se stabilně politikou proti fotbalovému chuligánství začala zabývat především Rada Evropy (Council of Europe). Rada Evropy vznikla v srpnu 1949 jako organizace několika západoevropských států (zakládajícími členy byly Belgie, Dánsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Norsko, Švédsko a Velká Británie). Později k zakládajícím členům přistoupily Island, Kypr, Lichtenštejnsko, Malta, Portugalsko, Rakousko, Řecko, SRN, Španělsko, Švýcarsko a Turecko. Sídlo Rady Evropy je ve Štrasburku.

Po pádu komunismu se výrazně rozšířil počet členských zemí ze střední a východní Evropy (v současnosti je jich 47). Hlavními orgány Rady Evropy jsou Výbor ministrů (sestávající z ministrů zahraničí členských zemí), Parlamentní shromáždění (poslanci delegovaní národními parlamenty, 281 členů) a Kongres obcí a regionů Evropy (rovněž 281 členů) a sekretariát v čele s generálním tajemníkem (Žaloudek 1996; Mareš, Smolík, Suchánek 2004).

V rámci Rady Evropy bylo doposud sjednáno více než 170 mezinárodních multilaterálních smluv, přičemž některé z nich zřizují i další orgány (vázané na tyto úmluvy). Nejvýznamnější je Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod, jejíž protokol 11 upravuje i činnost Evropského soudu pro lidská práva.

Pro potírání fotbalového chuligánství má největší význam Evropská úmluva k diváckému násilí.²⁰² Tato úmluva byla pode-

²⁰² Přijetí Úmluvy předcházelo vydání několika zpráv a dokumentů Rady Evropy. Nejdůležitějším z nich je Doporučení Parlamentního shromáždění z roku 1983, ve kterém je prevence diváckého násilí při sportu zařazena do širšího rámce výchovných a kulturních opatření (zaměřené také na rozvoj sportu nebo vliv médií), která si kladou za cíl očistit společnost od násilí (včetně terorismu). Přijetí Úmluvy o diváckém násilí bylo navrženo Výboru ministrů (Doporučení Parlamentního shromáždění č. 963 (1983) o kulturních a vzdělávacích opatřeních omezujících divácké násilí). Následovalo Doporučení Výboru ministrů č. R (84) 8 o omezení diváckého násilí při sportovních utkáních, zvláště při

psána 19. srpna 1985 ve Štrasburku, především v reakci na tragédii v Bruselu v tomto roce. V platnost vstoupila 1. listopadu 1985 (viz příloha č. 5).

Jednotlivé strany Úmluvy se svým podpisem zavázaly zajistit:

- přiměřené veřejné prostředky na zamezení násilných a protiprávních incidentů na stadionech, v jejich bezprostřední blízkosti a na přístupových cestách využívaných diváky;
- úzkou spolupráci a uspokojivou výměnu informací mezi policejními složkami v různých lokalitách, které provádějí nebo mohou provádět dohled nad sportovním utkáním;
- přijetí a aplikace legislativy, která stanoví přiměřené tresty pro osoby, které byly shledány vinnými z trestných činů spojených s diváckým násilím (Rada Evropy 2005).

Signatáři Úmluvy se taktéž zavázali zajistit, že organizátoři akcí, kluby, majitelé stadionů a státní správa přijmou vně i uvnitř stadionů taková účinná opatření, aby bylo možno zabránit či potírat divácké násilí a výtržnosti, a to tímto způsobem:

- stavět stadiony z vhodných materiálů tak, aby byly pro diváky bezpečné, nenapomáhaly vzniku zbytečných konfliktů mezi diváky, umožňovaly přehlednou práci s davem, byly vybaveny vhodnými hrazenými či bariérami a neomezily práci bezpečnostních a policejních složek;
- oddělovat fanoušky soupeřících mužstev přidělováním míst na oddělených tribunách;
- zabezpečit oddělení fanoušků pečlivou kontrolou prodeje vstupenek a zvýšeným dohledem zejména v okamžicích těsně před zahájením utkání;

---

fotbalových zápasů, z něhož vzešlo pozdější znění Evropské úmluvy (Rada Evropy 2006).

- vyloučit ze stadionů nebo zakázat vstup na utkání a stadiony vyhlášeným výtržníkům nebo lidem pod vlivem alkoholu nebo drog;
- vybavit stadiony kvalitním ozvučením a maximálně ho využívat pro zachování pořádku mezi diváky;
- zakázat vnášení alkoholických nápojů diváky na stadion, omezit nebo nejlépe zakázat prodej a distribuci alkoholických nápojů na stadionech, přičemž všechny nápoje by měly být prodávány v bezpečných obalech;
- zamezit při vstupních kontrolách vnášení pyrotechnického zboží nebo jakýchkoli předmětů, které by mohly ohrozit zdraví ostatních diváků;
- zajistit spolupráci styčných důstojníků s dalšími spolupracujícími složkami již před zahájením utkání tak, aby byla zaručena součinnost při zvládnutí davu (Rada Evropy 2005).

V současné době k Úmluvě přistoupilo 38 evropských států. Česká republika ji přijala v roce 1995, text byl publikován ve Sbírce zákonů č. 118/1996, část 37. Úmluva zřizuje Stálý výbor, jenž je odpovědný za kontrolu uplatňování Evropské úmluvy, monitoruje aktuálnost jednotlivých ustanovení a dává doporučení, obsahující opatření potřebná pro implementaci Úmluvy. Doporučení Stálého výboru je v současné době 17 a jednotlivé články Úmluvy jsou v nich dále specifikovány a vysvětlovány. Jednotlivá doporučení tematicky pokrývají prakticky všechny články a oblasti Úmluvy. Kromě obecných doporučení se Stálý výbor zabývá zejména koordinací mezinárodní spolupráce při přípravě bezpečnostních opatření spojených s mezinárodními šampionáty, zejména na Mistrovstvím Evropy ve fotbale, popř. Mistrovstvím světa, pokud se hraje v Evropě. Před několika lety byl zahájen projekt dobrovolného monitoringu s cílem zjistit, nakolik je jednotlivé členské státy Úmluvy naplňují. Tento proces, kterým zatím prošla třetina členských států Úmluvy včetně České republiky, výrazně napomáhá odpovědnějšímu naplňování Úmluvy a vytváření pod-

mínek, aby se návštěva sportovního, zejména fotbalového utkání, stala bezpečným a příjemným zážitkem (Bureš 2005).

Výše zmíněné evropské úmluvě předcházela Rezoluce o divákém násilí v souvislosti se sportem z roku 1984 a doporučení výboru ministrů členských zemí k omezení diváckého násilí při sportovních utkáních, zvláště při fotbalových zápasech. Následovala řada dalších aktů orgánů Rady Evropy, připravených především Stálým výborem Evropské úmluvy k diváckému násilí (zřízeným na základě úmluvy). Jedná se např. o doporučení o prodeji a konzumaci alkoholu (1987), dále o různá doporučení k policejní spolupráci (často v návaznosti na konkrétní fotbalové akce, jako mistrovství Evropy či světa), k identifikaci a k nakládání s delikventy, k pravidlům o prodeji lístků (1989, 2002), k oplocením na stadionech atd. (celkově bylo těchto doporučení do roku 2002 přijato 17). Výbor dále zorganizoval i konferenci o chuligánství.

Stálý výbor vydává každoročně několik doporučení, většinou v souvislosti s připravovanými šampionáty. Některá doporučení mají obecnější platnost, např. doporučení proti rasismu, k problematice plátů okolo hracích ploch, k tzv. ticketingu²⁰³ nebo k problematice pořadatelské služby.

Rasismem se zabývá Rezoluce o předcházení rasismu, xenofobii a intoleranci ve sportu z roku 2000. Potírání projevů „fotbalového rasismu“ je samozřejmě i součástí poměrně rozsáhlé obecné protirasistické politiky Rady Evropy. Na základě tzv. Vídeňské deklarace z října 1993, dojednané na schůzce nejvyšších představitelů a vlád členských zemí Rady Evropy, byla v návaznosti na nárůst etnického a rasistického násilí v Evropě zřízena a v roce 1994 započata činnost Evropské komise proti rasismu a intoleranci (ERC) jako poradního orgánu Rady Evropy.

ERC je tvořena nezávislými členy. Ve svých zprávách o rasismu a xenofobii v jednotlivých zemích i v Evropě obecně dílčím způsobem zohledňuje i rasistické projevy spojené s fotbalem (Mařeš, Smolík, Suchánek 2004).

²⁰³ Ticketing je způsob distribuce vstupenek na mezinárodní utkání.

Problematikou diváckého násilí se zabývá nejenom Stálý výbor, ale také další politické orgány Rady Evropy. Za zmínku stojí především Doporučení Parlamentního shromáždění č. 1434 (1999) o fotbalovém výtržnictví a Doporučení Výboru ministrů pro zabránění rasismu a nesnášenlivosti.

V rámci kampaně „All Different – All Equal“ (Všichni rozdílní, všichni rovni) vyzvala Rada Evropy různé evropské hráče k veřejnému vystupování v národních televizích, kde by se veřejně postavili i proti stoupajícímu rasismu a xenofobii na stadionech (Balcar 2000).

Dále lze zmínit Doporučení č. 1/1999 k pořadatelské službě – stewardingu, Doporučení č. 1/2002 o prodeji vstupenek na mezinárodní utkání (zahraniční týmy) a Doporučení č. 1/2003 o úloze sociálních a vzdělávacích opatření při prevenci násilí ve sportu.

V roce 1999 Parlamentní shromáždění Rady Evropy zdůraznilo, že k násilí při sportovních utkáních je nutné zaujmout dlouhodobý a komplexní přístup včetně preventivních a výchovných opatření. Za velmi důležitou označilo smysluplnou komunikaci mezi zainteresovanými stranami – hráči, kluby a sportovními asociacemi. U příležitosti fotbalového šampionátu Euro 2000 bylo přijato několik nových doporučení, např. výzva k otevření mezinárodních center pro hostující fanoušky (tzv. „fan-homes“ – domy fanoušků, v poslední době však spíše nazývané „fan-embassies“ – ambasády fanoušků či informační centra pro fanoušky). (Rada Evropy 2006; Smolík 2006d).

O diváckém násilí často diskutují evropské ministři sportu a tělovýchovy. Rovněž policejní spolupráce v boji proti diváckému násilí v EU je postavena na zmíněné Úmluvě Rady Evropy (OBP MV ČR 2003a; Rada Evropy 2005).

V souvislosti se vstupem České republiky do EU se stalo závažným Rozhodnutí Rady EU ze dne 25. dubna 2002 týkající se bezpečnosti v souvislosti s fotbalovými zápasy s mezinárodním rozměrem (2002/348/JHA) a Usnesení Rady EU ze dne 6. 12. 2001 o příručce s doporučeními pro mezinárodní policejní spolupráci a opatřeními pro předcházení násilí a výtržností a boji proti

ním v souvislosti s fotbalovými zápasy mezinárodního rozměru, které se týkají alespoň jednoho členského státu (2002/C 22/01) (OBP MV ČR 2003a; Synecký 2002).

Dle rozhodnutí Rady EU o bezpečnosti v souvislosti s fotbalovými zápasy s mezinárodním prvkem (2002/348/JHA), měl každý členský stát povinnost zřídit národní fotbalový informační bod (NCIS) policejního charakteru. Národní fotbalový informační bod je povinen působit jako přímý, centrální kontaktní bod pro výměnu relevantních informací a pro usnadňování mezinárodní spolupráce v souvislosti s fotbalovými zápasy s mezinárodní dimenzí. Každý členský stát je povinen zajistit, aby byl jeho Národní fotbalový informační bod způsobilý na uspokojivé úrovni efektivně a rychle vyřídit přidělené úkoly. Úkolem Národního fotbalového informačního bodu je především výměna policejních informací v souvislosti s fotbalovými zápasy s mezinárodní dimenzí. Národní fotbalový informační bod musí mít v závislosti na aplikaci národních a mezinárodních zákonů přístup k informacím obsahujícím osobní data vysoce rizikových fanoušků²⁰⁴ (Synecký 2002).

V roce 2004 podstoupila Česká republika hodnocení ze strany hodnotícího týmu Stálého výboru Evropské úmluvy k diváckému násilí (dále jen Zpráva 2004).

Na základě společného rozhodnutí ministrů vnitra Visegrádské čtyřky (ČR, SR, Maďarsko, Polsko) a Rakouska hostila Česká republika pracovní skupinu zástupců těchto zemí zodpovědných za otázky diváckého násilí. Její členové si na pracovním setkání

²⁰⁴ Osobní data musí být vyměňována v souladu s národními a mezinárodními pravidly, přičemž by se s ohledem na automatické zpracování osobních dat i s principy konvencí RE č. 108 ze dne 28. 1. 1981 případně s Doporučením č. R (87)15 Sboru ministrů Rady Evropy ze 17. 9. 1987, které reguluje využívání osobních dat v policejním sektoru. Tato výměna informací má být prováděna se zřetelem na přípravování a přijímání vhodných opatření k udržení zákonnosti a pořádku v době konání fotbalové události a měla by především zahrnovat detaily o jednotlivých aktuálních nebo potenciálních ohrožení zákona, pořádku a bezpečnosti.

vyměnili zkušenosti, navázali kontakty a projednali příslušné platné i navrhované legislativní předpisy. Účastníci pracovního setkání pak informovali o výsledcích své ministry vnitra (Zpráva 2004).

Zástupci hodnotícího týmu hovořili přímo se všemi klíčovými legislativci, vyššími státními úředníky i dalšími aktéry, kteří se podílejí na boji proti diváckému násilí (Zpráva 2004). Samotná Zpráva (2004) kopíruje jednotlivé články Evropské úmluvy k diváckému násilí a vydává k nim hodnotící stanoviska založená na poznatcích z navštívených zápasů (v tomto případě zápasů 1. Fotbalové ligy FK Teplice – Sparta Praha a SK Slavia Praha – FC Baník Ostrava). Na základě těchto poznatků vydává hodnotící tým připomínky a doporučení dle jednotlivých článků Úmluvy.

Zpráva (2004) hodnotícího týmu mj. konstatovala:

- že se policie (během sledovaných zápasů) hodně zaměřila na možnost zásahu s použitím síly. Na místo běžných uniform byli policisté vybaveni helmami, obličejovými maskami, štíty, obučky a byli zjevně připraveni v případě potřeby zasáhnout. Zpráva doporučila implementaci neprovozkujícího policejního stylu a lepší komunikaci mezi jednotlivými zainteresovanými stranami a diváky;
- že existuje příslušná legislativa, která řeší divácké násilí a neslušné chování na sportovních zápasech. Při pohovorech a na jednáních se však hodnotící tým dozvěděl, že pomalá implementace, zejména návazných fází, nemá žádoucí preventivní účinek na provinilce nebo potencionální provinilce. Často to trvá příliš dlouho – někdy dva nebo i tři roky – než dojde k vynesení rozsudku;
- že převládá určitá nejistota a nejasnost v tom, jaké jsou pravomoci a povinnosti pořadatelů – stewardů. Přesto, že je fotbalový svaz vybaven příručkou pravidel a předpisů, bylo naznačeno, že tato pravidla nejsou často dodržována. Na dvou zápasech, kterých se hodnotící tým zúčastnil, přijali stewardi velmi pasivní postoj, jakmile byly zkon-

trolovány vstupenky a zavazadla návštěvníků. Nepokoušeli se o dohled nad skupinami diváků tím, že by například uvolovali průchod na lávkách či v uličkách nebo zakazovali divákům stát či skákat na sedadlech. Navíc se zdálo, že možnost či pravomoc vyvést problematické diváky jim chyběla;

- že zákaz vstupu na fotbalový stadion v ČR může uvalit pouze soud v rámci trestního práva a nebo úřady místní správy v rámci práva správního (přestupkový zákon). Není možné, aby kluby nebo Českomoravský fotbalový svaz takový zákaz uplatňovaly v rámci práva občanského;
- že spolupráce s policií je obecně dobrá;
- že by bylo žádoucí přejít postupně z koncepce určované policií na řešení, v němž pořadatelé – stewardi – hrají výraznější a efektivnější úlohu;
- že stíhání provinilců podléhá nezávislé kontrole soudu;
- že stejné věci nejsou stíhány stejným způsobem v různých soudních obvodech.

Hodnotící tým doporučil českým orgánům zvážit nejlepší možnou novelizaci platné legislativy týkající se identifikace a stíhání provinilců s cílem zajistit, aby stíhání bylo vedeno rychleji a konsistentněji.

Hodnotící tým doporučil také českým orgánům vypracovat akční plán budoucích zlepšení, a to s důrazem na:

- zlepšení právního rámce, kterým se upravují pravomoci a odpovědnosti jednotlivých subjektů a postily pachatelů;
- vyjasnění příslušných rolí sportovních orgánů a klubů;
- snížení přítomnosti policie a tam, kde je to možné, její nahrazení školenými stewardy.

Ze závěru vyplynulo, že české orgány řeší problém diváckého násilí přiměřeným a strukturovaným způsobem. Hodnotící tým Stálého výboru Evropské úmluvy zaznamenal význačný pokrok, k

němuž došlo za posledních několik let, a konstatoval, že Integrovaný přístup, v rámci kterého pracují všechny subjekty společně, vytváří užitečný rámec pro budoucí zlepšení (bliže viz Zpráva 2004).

Podle Johna de Quijda, který byl šéfem hodnotící mise Rady Evropy, není fotbalové chuligánství v České republice ve srovnání s jinými zeměmi významným problémem. Přesto Quidt upozornil na některé výtržnické gangy spjaté s některými fotbalovými kluby.

6.2 Aktivity Evropské unie

Fotbalovým násilím a rasismem se začala zabývat i Evropská unie (dále jen „EU“). Vrcholnými orgány EU jsou Evropská rada, složená z předsedů vlád členských zemí a Rada EU, složená z ministrů, kteří se po 6 měsících střídají v předsednictví. Výkonným orgánem je Komise EU, která má i rozhodovací pravomoci. Dodržování smluv o EU a organizací Evropských společenství kontroluje třináctičlenný Soudní dvůr EU volený na šestileté funkční období.

Všechny členské státy EU jsou současně i členskými státy Rady Evropy, a proto opatření EU navazují především na Evropskou úmluvu k diváckému násilí Rady Evropy z roku 1985.

EU se fotbalovým násilím zabývá především v rámci tzv. třetího pilíře, tj. v rámci mezivládní politiky v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech (tj. při zajištění ochrany občanů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva). Rada dokumentů byla přijata formou doporučení Rady EU, jiné formou rozhodnutí. Dne 30. listopadu 1993 přijala Rada doporučení odpovědnosti organizátorů sportovních podniků. Následovala dvě doporučení Rady o výměně informací z prosince 1994, v roce 1996 Rada doporučila směrnice k zamezení narušení veřejného pořádku při fotbalových utkáních a k regulaci těchto nepokojů.

Širší dopad než pouze na fotbal mělo Společné opatření z 26. května 1997 týkající se spolupráce v oblasti veřejného pořádku a bezpečnosti.

Dne 9. června 1997 bylo přijato i rozhodnutí Rady k zamezení a regulaci fotbalového násilí prostřednictvím výměny informací, zákazů na stadionech a mediální politiky.

V roce 1999 Rada ministrů přijala ve formě rozhodnutí Příručku pro mezinárodní policejní spolupráci a opatření k předcházení a potírání násilí a nepokojů v souvislosti s mezinárodními fotbalovými utkáními, která byla (mj. v návaznosti na zkušenosti z fotbalového mistrovství Evropy v roce 2000) 6. prosince 2001 nahrazena Rozhodnutím Rady – Příručkou s doporučeními pro mezinárodní policejní spolupráci a opatření k předcházení a kontrole násilností a výtržnictví v souvislosti s fotbalovými zápasy mezinárodního rozměru, kterých se účastní alespoň jeden členský stát. Upravuje informační management policejních složek (informace jsou děleny na strategické, operativní a taktické), přípravu policejních složek (mezinárodní policejní spolupráce přitom zahrnuje především výměnu informací, osvětu, činnost pracovníků obeznámených se scénou a policejní doprovody), spolupráci mezi policejními složkami a pořadatelskými službami. Dále ob- sahuje katalog „Mediální politika a komunikační strategie“ pro policisty/úřady při velkých (mezinárodních) mistrovstvích a utkáních (mediální politika má vést k pozitivnímu image policie a úřadů na veřejnosti, zlepšenému diváckému komfortu a podpoře sportovního jednání diváků, dále má u diváků vyvolat pocit, že špatné jednání se nevyplácí, zprostředkovat pocit bezpečnosti, obeznámit veřejnost s policejními opatřeními a předcházet nepokojům). Rovněž je upravena role pořadatelů. Dne 25. dubna 2002 bylo z iniciativy Belgického království přijato rozhodnutí Rady o bezpečnosti při fotbalových utkáních mezinárodního významu. Zakotvuje především zřízení Národních informačních styčných bodů policie v každém členském státě (popř. pojmenování stávajících složek – rozhodnutí je mj. reakcí na skutečnost, že v některých státech existovaly specializované protichuligánské slož-

ky a v jiných nikoliv): Tyto body (resp. styčné kanceláře) jsou přímými a centrálními kontaktními centry pro výměnu důležitých informací a pro přeshraniční spolupráci při fotbalových utkáních mezinárodního rozměru. Národní fotbalový styčný bod má mj. v souladu s příslušnými národními a mezinárodními předpisy přístup k informacím o osobních datech rizikových fanoušků (Mareš, Smolík, Suchánek 2004).

Národní fotbalové informační místo může také fungovat jako studijní středisko a zabývat se výměnou informací o skuteč- nostech, jako jsou prostředky a metody používané pořadateli pro zlepšení bezpečnosti (stewardi, distribuce vstupenek, akreditace), prostředky a metody používané policejními službami, případně projekty vypracované za účelem ovlivňování chování fanoušků, informace týkající se práce pořádkové služby a chování fanoušků doma a v zahraničí atd. Kromě policejních služeb mohou přispívat ke studijní činnosti fotbalového informačního místa také úředníci a vědci (Usnesení Rady EU 2002/C 22/01).

V posledních několika letech se zvýšily i aktivity EU na poli protichuligánské policie. EU iniciuje semináře a příručky o problematice diváckého násilí, které se zabývají především policejní prevencí a kontrolou násilí.

Klíčové dva dokumenty EU týkající se popisované proble- matiky jsou:

1. Rozhodnutí Rady Evropy ze dne 6. prosince 2001 (C/22/01) k manuálu s doporučeními pro mezinárodní po- licejní spolupráci a opatření k prevenci a kontrole násil- ností a výtržnictví v souvislosti s fotbalovými zápasy, kte- rých se účastní alespoň jeden členský stát.²⁰⁵

²⁰⁵ Manuál představuje nezávazný dokument, který stanovuje doporu- čené standardy pro přípravu policie na zápas, organizaci spolupráce mezi policií zúčastněných zemí, spolupráci policie s pořadatelem služ- bou, spolupráci s médií a doporučené požadavky na organizátory.

2. Rozhodnutí Rady Evropy ze dne 25. dubna 2002 (2002/348/JHA) ve věci bezpečnosti v souvislosti s fotbalovými zápasy s mezinárodní dimenzí.²⁰⁶

Rozhodnutí rady EU ze dne 25. dubna 2002 (2002/348/JHA) o bezpečnosti v souvislosti s fotbalovými zápasy s mezinárodním prvkem s ohledem na Dohody EU (zvláště článek 30 odst. 1 písm. a) a b) a článek 34 odst. 2, písm. c) stanovilo, že:

- 1) dle ustanovení článku 29 je cílem Evropské unie i nabízet občanům vysokou úroveň záruk v oblasti svobody, bezpečnosti a práva rozvojem spolupráce mezi členskými státy na poli policejní spolupráce,
- 2) že jako výsledek různých mezinárodních a evropských soutěží a velkého počtu cestujících fanoušků se fotbal stává nejvyšším prvkem v mezinárodním měřítku. Z tohoto důvodu je nezbytné přistupovat pro zajištění bezpečnosti v souvislosti s fotbalovými zápasy cestou překračující národní hranice,
- 3) fotbalová utkání by měla být pod dohledem nejen jako potenciální zdroj problémů s ohledem na porušování zákona nebo bezpečnosti, ale i jako událost. Možná rizika musí být řízena efektivně,
- 4) obzvlášť důležitá pro prevenci a potlačování násilí v souvislosti s fotbalem je výměna informací, aby kompetentní policejní orgány a orgány v členských státech mohly připravovat řádná opatření a přijímat vhodná rozhodnutí,

²⁰⁶ Tento dokument je závazný a ukládá vytvoření Národního fotbalového informačního bodu, jako jednotného pracoviště, kde se soustředí a vyměňují informace při přípravě a realizaci fotbalových zápasů s mezinárodním prvkem. Rozhodnutí reaguje na různorodou situaci v jednotlivých členských státech, kde některé státy mají speciální policejní jednotky zaměřené pouze na problematiku fotbalu a jiné nikoli. Předávání informací prostřednictvím Interpolu či Europolu je pro potřeby operativní spolupráce příliš zdlouhavé.

5) pro výměnu informací v souvislosti s fotbalovými opatřeními a s ohledem na nutnou policejní spolupráci při fotbalových zápasech s mezinárodní dimenzí je naprosto nezbytné ustanovit národní fotbalový informační bod policejního charakteru v každém členském státu.

Rozhodnutí rady EU (2002/348/JHA) zakotvilo povinnost každého členského státu zřídít informační bod policejního charakteru, který je povinen působit jako přímý, centrální kontaktní bod pro výměnu relevantních informací a pro usnadňování mezinárodní policejní spolupráce v souvislosti s fotbalovými zápasy s mezinárodní dimenzí.

Každý členský stát je povinen zajistit, že jeho Národní informační bod je způsobilý na uspokojivé úrovni vyřídít efektivně a rychle přidělené úkoly.

Rasistickými projevy na fotbale se v rámci své širší činnosti zabývá i Evropské středisko k monitorování rasismu a xenofobie se sídlem ve Vídni, které bylo zřízeno na základě nařízení Rady z 2. června 1997. Např. v dubnu 2002 vydalo publikaci Carla Balestriho z italské organizace Progetto Ultra „Racism, Football and the Internet“ (srov. Mareš, Smolík, Suchánek 2004).

Je zajímavé, že fotbalové chuligánství nemá přímo uveden ve vymezení svých kompetencí Euro-pol. Nicméně Úmluva o Euro-polu zakotvuje jeho působnost např. u potírání rasismu a xenofobie (jsou-li organizované a zasahují-li alespoň dvě členské země), což může dopadat i na popisované fenomény organizovaného fotbalového násilí a rasismu.

V současnosti se na rozdíl od Europolu na své internetové stránce fotbalovému chuligánství přímo věnuje Interpol (který je globální organizací), přičemž uvádí, že kvůli organizovaným skupinám chuligánů cestujících z jedné země do druhé nejde nadále pouze o národní problém (Mareš, Smolík, Suchánek 2004).

Zpráva o výsledku jednání pracovní skupiny Rady EU z 9. - 10. 3. 2004, která se týká kriminality páchané v souvislosti s fotbalovými zápasy, zhodnotila rozhodnutí Rady 2002/348/JHA

o ustanovení Národních informačních bodů (NFIP²⁰⁷). Pracovní skupina Rady EU konstatovala, že NFIP byly ustanoveny již ve všech členských státech a ve většině přístupových států (včetně České republiky). Rovněž bylo konstatováno, že tam, kde k ustanovení NFIP nedošlo, probíhají přípravy na jejich ustanovení. Dle rezoluce Rady EU týkající se Národního informačního bodu:

- 1) Každý členský stát EU musí zřídit NFIP, který bude součástí policie.
- 2) NFIP bude jednat jakožto přímý centrální kontaktní bod pro výměnu relevantních informací a usnadňování mezinárodní policejní spolupráce v souvislosti s fotbalovými zápasy s mezinárodní dimenzí.
- 3) NFIP bude odpovědný za koordinaci a usnadňování policejní výměny informací v souvislosti s fotbalovými zápasy s mezinárodní dimenzí. NFIP musí mít přístup k informacím, které obsahují osobní data vysoce rizikových fanoušků.
- 4) NFIP má usnadňovat, koordinovat, organizovat a provádět mezinárodní policejní spolupráci v souvislosti s fotbalovými zápasy s mezinárodní dimenzí a účastnit se opatření.
- 5) NFIP bude odpovědný za poskytování podpory kompetentním státním orgánům v souladu s existujícím rozdělením moci mezi státní orgány daného státu.
- 6) NFIP bude poskytovat minimálně na žádost jiného NFIP stanovisko o možném riziku nebo posudek na fotbalový klub své země nebo na reprezentační tým.
- 7) Před, během a po fotbalovém utkání s mezinárodní dimenzí má NFIP zajistit při vzájemné výměně informací osobní data (viz č. 4), a to na základě vlastní iniciativy nebo na základě žádosti dotčeného NFIP.
- 8) Obecné informace, které se poskytují v souvislosti s fotbalovými zápasy s mezinárodní dimenzí, musí zahrnovat strategické, operativní a taktické informace.

- 9) Strategické informace: informace specifikující všechny aspekty fotbalového utkání s podrobným odkazem na bezpečnostní rizika, která by se mohla objevit.
- 10) Operativní informace: informace popisující přesnou podobu postupu během fotbalového utkání.
- 11) Taktické události: informace, které umožní tým, kteří policejně zajišťují akci, přijmout přiměřená opatření k zajištění pořádku a bezpečnosti v souvislosti s fotbalovým utkáním.
- 12) Osobní data se mohou vyměňovat pouze v souladu s národní legislativou a legislativou EU.
- 13) Výměna informací při fotbalových utkáních s mezinárodní dimenzí musí být koordinována NFIP. NFIP musí zajistit, aby zúčastněné policejní orgány obdržely nezbytné informace včas.
- 14) NFIP ve státu, který hostí mezinárodní fotbalové utkání, bude komunikovat před, během a po utkání s národní policejní složkou druhého státu, přiměřeně cestou styčného důstojníka, ustanoveného a opatřeného členským státem. Styční důstojníci mohou být kontaktováni ve věci zákona, pořádku a bezpečnosti, fotbalového násilí a obecných trestných činů, pokud zde existuje nějaká souvislost s tímto fotbalovým utkáním nebo turnajem. NFIP bude komunikovat takovým způsobem, aby ochránil důvěrná data. Za předpokladu, že se nejedná o osobní data, uchovají se vyštěněné informace na záznamu (Material CZ-SIS).

V souvislosti s fotbalovým násilím vytvořila EU především pracovní program na období 2004 - 2006, na jehož základě měla být zajištěna potřebná zlepšení v oblasti policejní spolupráce. Tento program zahrnuje krátkodobé, střednědobé i dlouhodobé cíle.

²⁰⁷ Z mezinárodního National Football Information Point.

Krátkodobými cíli v této problematice byli především tyto záležitosti:

- přepracování příručky o spolupráci. Pracovní skupina se shodla na nutnosti přepracovat příručku s ohledem na kategorizaci fanoušků, standardizaci používání tzv. spot-terů, zlepšení spolupráce policie a fotbalových klubů, definování rolí policejních složek a organizátorů sportovních akcí a aktualizaci informací o NFIP v jednotlivých členských státech,
- projednání regularizace setkávání expertů. Takovýchto setkání by se měli zúčastňovat nejen experti na fotbalové násilí, ale také experti pracovní skupiny Rady EU k zajištění informovanosti o politice v této oblasti,
- rozšíření spolupráce s UEFA s cílem vytvořit společné strategie přístupu k fotbalovému násilí,
- identifikace opatření přijatých v souvislosti s cestováním fanoušků,
- vytvoření návrhu roční situační zprávy,
- zavedení vzájemného hodnocení policejních operací v rámci fotbalových zápasů atd.

Za střednědobé cíle byla vybrána tato opatření:

- zvětšení role stewardů (doprovodů a koordinátorů), stanovení definice jejich role, zlepšení výcviku s ohledem na bezpečnost, krizové situace, evakuaci a kontrolu davu,
- zajištění užších kontaktů s dalšími subjekty (fotbalovými kluby, fan-kluby apod.),
- standardizování ticketingové politiky.

EU se soustředuje i na boj proti rasismu a xenofobii (Fight against racism and xenophobia); resp. se zabývá také excesy během fotbalových utkání s rasistickým kontextem.

Před vstupem Amsterodamské smlouvy v platnost byla v rámci sociální politiky podniknuta řada opatření proti rasismu a xenofobii. Například rezoluce Rady EU vyhlásila rok 1997 „Evrop-

ským rokem boje proti rasismu“. Komise předložila v březnu 1998 akční plán proti rasismu s cílem upevnit vše, čeho bylo dosaženo v průběhu roku 1997 a připravit půdu pro platnost Amsterodamské smlouvy (Kol. 2004).

Základní cíle a postupy jsou vyjádřeny v článku 29 SEU takto: Aniž jsou dotčeny pravomoci Evropského společenství, klade si Unie za cíl poskytovat svým občanům v prostoru svobody, bezpečnosti a práva vysokou úroveň ochrany tím, že rozvíjí společný postup členských států v oblasti policejní a soudní spolupráce v trestních věcech, a tím, že předchází rasismu a xenofobii a potírá je. (Pikna 2004: 171)

Od doby platnosti Amsterodamské smlouvy poskytuje východisko pro potírání všech forem diskriminace založených na pohlaví, rasovém nebo etnickém původu, náboženství nebo víře, postizení, věku nebo sexuální orientaci. Na základě tohoto článku přijala Rada v červnu 2000 důležitou směrnici zavádějící zásadu jednotlivého zacházení se všemi lidmi bez ohledu na jejich rasový nebo etnický původ. Spolu se závazkem plnit ustanovení článku 13 usiluje EU o zahrnutí boje proti rasismu a xenofobii do všech svých politik: zaměstnanosti, strukturálních fondů, školství, odborné přípravy a mládeže. Navíc článek 29 Smlouvy o EU doplňuje Amsterodamskou smlouvou poskytuje právní základ pro boj proti rasismu a xenofobii v oblasti policejní a soudní spolupráce v trestních věcech. Důležitou roli hraje rovněž Evropské monitorovací centrum rasismu a xenofobie. Bylo založeno v červnu 1997 ve Vídni a jeho posláním je zejména sledovat výskyt rasismu a xenofobie v EU a pokrok v této oblasti, analyzovat příčiny tohoto fenoménu a připravovat návrhy, které jsou předkládány institucím Společenství a členských států (Kol. 2004).

Zahraniční zdroje upozorňují, že by se v problematice potlačování fotbalového chuligánství a rasismu při fotbalových utkáních měl více angažovat Evropol, jelikož rozšířením EU vznikly

i tzv. nové problémy (srov. Píkna 2004).²⁰⁸ Činnost Evropolu je především zaměřena na tyto aktivity: výměna zvláště operativních informací k trestné činnosti a osobních údajů mezi členskými státy prostřednictvím styčných důstojníků Evropolu, poskytování kriminálně analytických a operativních analýz, a dále, což je z našeho pohledu důležité, odborná a technická pomoc při vyšetřování organizované trestné činnosti (týkající se dvou nebo více členských států) včetně operativních akcí společných (vyšetřovacích) týmů (Píkna 2004).²⁰⁹

V této souvislosti je třeba upozornit, že fotbalové chuligánství a projevy rasismu eskalují především ve střední a východní Evropě (typicky v Polsku, Rusku, Srbsku atd.).

Základní předpisy EU představují:

- Společná akce přijatá Radou Evropy 26. května 1997 s ohledem na spolupráci v oblasti práva a pořádku v bezpečnosti;
- Usnesení o prevenci a omezování výtržnictví při fotbalových utkáních prostřednictvím výměny zkušeností, odeprání vstupu na stadiony a mediální politiky;
- Usnesení ze 6. prosince 2001 k příručce týkající se doporučení pro mezinárodní spolupráci v oblasti a prevence a

²⁰⁸Viz:

<http://www.ex.ac.uk/politics/pol_data/undergrad/rowlands/conclusions.htm>

<http://www.ex.ac.uk/politics/pol_data/undergrad/rowlands/policingintroduction.htm>

Amsterodamská smlouva uděluje Evropolu různé další úkoly: koordinace a implementace určitých vyšetřování prováděných orgány členských států, vývoj specializovaných expertíz, které by pomohly členským státům v jejich boji s organizovaným zločinem, a rozvoj kontaktů se státními zástupci a s vyšetřovateli, kteří se specializují na boj proti organizovanému zločinu (Kol. 2004).

²⁰⁹ Stávající mandát Evropolu zahrnuje prevenci a potírání celkem 26 oblastí trestné činnosti (Píkna 2004).

kontroly násilí a výtržností na mezinárodních fotbalových utkáních, jichž se účastní alespoň jeden členský stát;

- Rozhodnutí Rady Evropy ze dne 25. dubna 2002 o bezpečnosti mezinárodních fotbalových utkání – upravuje základní tzv. „národních fotbalových informačních center“, jejichž úlohou je soustřeďovat relevantní policejní informace o pachatelích fotbalového násilí ve členských státech a zajišťovat výměnu těchto informací (Rada Evropy 2006).

Usnesení ze dne 6. prosince 2001 si klade za cíl rozvíjet „mezinárodní policejní spolupráci a opatření proti násilí a výtržnostem na mezinárodních fotbalových zápasech, jichž se účastní alespoň jeden členský stát“. Obsah usnesení je rozdělen do dvou částí, z nichž každá má tři kapitoly.

Část o policii se skládá z kapitol:

- Management informací u policie
- Příprava policie
- Organizace spolupráce mezi policejními složkami

Sekce o preventivní policii v oblasti násilí zahrnuje kapitoly:

- Spolupráce policie a pořadatelů
- Požadavky na organizátory sportovních zápasů
- Komunikační strategie prevence (Rada Evropy 2006)

Na zasedání Evropského parlamentu (dále jen „EP“) v březnu 2006 byly fotbalové organizace vyzvány k přísnějším postihům za rasistické nadávky během fotbalových utkání. Politici navrhli, aby klubům, na jejichž stadionech se opakovaně vyskytují tyto projevy hrozili finanční postihy či vyloučení ze soutěží. Deklaraci, kterou iniciovala poslankyně EP Emine Bozkurtová, podepsalo 423 europoslanců.

6.3 Aktivity UEFA a FIFA

Kromě mezinárodních mezivládních organizací se pochopitelně fotbalovým násilím a rasismem při fotbale zabývají i transnacionální fotbalové organizace. V Evropě jde především o Svaz evropských fotbalových svazů (Union of European Football Associations – dále jen „UEFA“). UEFA byla založena v roce 1954 a od prvních výraznějších konfliktů se ve spolupráci s národními svazy snaží zlepšit situaci na stadionech i mimo ně. Disponuje i různými kontrolními a sankčními opatřeními a katalogy s jednotlivými typy prohřešků hráčů i diváků. Problémy řeší především Kontrolní a disciplinární komise UEFA. UEFA může klub či svaz varovat, udělit mu peněžité trest (v závislosti na závažnosti prohřešku), případně zakázat účast diváků na zápasech, přeložit zápas (či zápasy) na jiné stadiony, či dokonce uzavřít stadion. Dalšími sankcemi jsou např. anulace výsledku, opakování zápasu, odebrání bodů apod., v nejtěžších případech pak vyloučení ze soutěží (srov. Mareš, Smolík, Suchánek 2004; ČMFS 2003b).

UEFA rovněž podporuje fanoušky, kteří organizují aktivity proti násilí a rasismu při fotbale (viz níže) a realizuje potřebnou osvětu k řešení vyvstalých problémů. Např. v září 2002 generální tajemník UEFA Gerhard Aigner prohlásil, že pro rasismus není ve fotbale místo a každý fotbalista musí pomáhat v boji proti rasismu (Mareš, Smolík, Suchánek 2004).

Na konferenci o rasismu ve fotbale „Why tackle racism?“ popsal G. Aigner rasismus jako zlo a otravu kopané. Této konferenci se zúčastnili např. Piara Powar, koordinátor Kick It Out, David Davies, vedoucí exekutivy FA, Dr. Algrid Sengle, místopředseda Německého fotbalového svazu (DFB) a František Laurínek, prezident Slovenského fotbalového svazu (SFZ).

Na mimořádné konferenci v Londýně v dubnu 2003 se vrcholní představitelé evropského fotbalu (představitelé UEFA, FARE, FA apod.) z 52 zemí shodli na společném postupu v boji proti rasismu pod hesly „Vykopněte rasismus z fotbalu“ a „Dejme

rasismu červenou kartu“. Generální sekretář UEFA Gerhard Aigner vyhlásil, že trestem za rasistické prohřešky diváků může být i odebrání bodů jednotlivým fotbalovým klubům. (UEFA se při kvalifikaci na ME 2004 zabývala např. rasistickým chováním fanoušků Slovenska ve vzájemném zápase s Anglií, kteří uráželi E. Heskeyho a A. Colea, a rovněž rasistickým chováním maqedonských fanoušků, kteří bučeli především na útočníka černé pleti E. Heskeyho.)

Rovněž Mezinárodní federace fotbalových svazů (Fédération Internationale de Football Association – dále jen „FIFA“), která vznikla v roce 1904 a v současnosti má přes 190 členů z celého světa, se problémy hooliganismu a fotbalového rasismu zabývá. Spolupracuje přitom s regionálními i národními svazy a s vládními orgány (včetně policie). Různými kampaněmi podporuje duch „fair play“ ve fotbalu obecně. Dne 7. července 2001 se v Buenos Aires konal i mimořádný kongres FIFA proti rasismu a xenofobii ve fotbale. Závěrečná rezoluce kongresu vyzývá všechny lidi, kteří mají přímo či nepřímo co do činění s fotbalem, k boji proti rasismu, obrací se v tomto směru i na vlády, úřady, organizátory, pořadatele a jejich spolupracovníky, fanoušky, kluby, trenéry, funkcionáře, fotbalová grémia, rozhodčí, média, členy celosvětového fotbalového společenství a národní svazy (srov. Mareš, Smolík, Suchánek 2004).

FIFA se účastní boje proti rasismu ve fotbale především postihy jednotlivých klubů formou odebrání ligových bodů či vyloučením jednotlivých klubů ze soutěží.

Tato opatření byla přijata představiteli jednotlivých národních fotbalových federací kladně (např. ve Francii, Nizozemí, Chorvatsku ad.), i když zavládly i obavy z uplatňování těchto pravidel především v zemích, jako jsou Itálie a Španělsko²¹⁰ či státůch

²¹⁰ S projevy rasismu ve španělské kopané jsou spojovány příznivci mužstev Zaragoza, Atletico Madrid, Malaga, Getafe či Realu Betis. Španělská vláda mj. navrhla zákon, podle něhož hrozí za rasismus na fotbale vysoké pokuty (u jednotlivců až 650 tisíc eur, u klubů maximálně

bývalé východní Evropy. FIFA konstatovala, že k projevům rasismu dochází nejen na národní, ale i na mezinárodní úrovni. Touto problematikou se FIFA zabývala především před MS 2006, kdy byla ustanovena i disciplinární komise šampionátu.

Sepp Blatter se rovněž vyjádřil k incidentům s fašistickým pozdravem Paola di Cania a prohlásil, že hráči, kteří veřejně předvádějí fašistické pozdravy a hesla, by měli být odstaveni z profesionální soutěže do konce života.

UEFA i FIFA se v roce 1999 společně podílely na založení Nadace Daniela Nivela (Daniel Nivel Foundation), která se zabývá vědeckým výzkumem sportovního násilí, opatřeními k jeho přecházení a sbírkami na podporu jeho obětí. Nadace byla založena z podnětu Německého fotbalového svazu, který tím reagoval na brutální napadení francouzského čteníka Daniela Nivela německými chuligány v průběhu mistrovství světa ve fotbale v roce 1998.²¹¹ Podpořily ji i fotbalové svazy Anglie, Nizozemí a Itálie. Při oficiálním založení ve Švýcarsku získala kapitál 1 milion Euro a jejím předsedou se stal prezident FIFA Joseph (Sepp) F. Blatter. Nadace již uspořádala několik odborných seminářů a hodlá nadále působit na sociálně-pedagogickém a vědeckém poli (Mareš, Smolík, Suchánek 2004).

Sepp Blatter rovněž požaduje, aby fotbalové kluby byly trestány za násilnosti fanoušků např. odpočtem bodů v soutěžích či vyloučením ze soutěží pořádaných FIFA.

---

90 tisíc eur), odebrání bodů a ve vážných případech i vyloučení fotbalového klubu.

<<http://aktualne.centrum.cz/sport/fotbal/zahranicni/clanek.phtml?id=109190>>

²¹¹ Tehdejší německý ministr zahraničí Klaus Kinkel se omluvil manželce a dětem policisty, k incidentu se vyjádřil i francouzský prezident Jacques Chirac (Mareš, Smolík, Suchánek 2004).

6.4 Aktivity protichuligánských a protirasistických fanoušků

Rozvoj různých fanouškovských (pozitivních) aktivit se jeví jako účinný nástroj potírání násilí na stadionech (Balcar 2000).

Na evropské úrovni se organizují i fotbaloví fandové, kteří s násilím a rasismem nejenom nesouhlasí, ale aktivně proti těmto jevům vystupují. Řada jich existuje na lokální a národní úrovni a transnacionální spolupráce mezi jednotlivými organizacemi často probíhá ad hoc a neformálně. Vznikají však i stabilnější fungující evropské organizace a sítě. Největší sítí sdružující několik desítek organizací je bezpochyby Football Against Racism in Europe (FARE).

Na začátku devadesátých let se začaly formovat rozličné fanouškovské skupiny, které byly odezvou na znovuaktivizování se rasistických organizací během fotbalových zápasů v celé Evropě. Tyto skupiny měly jednu společnou věc – rozhodly se, že poukážou na problematiku rasismu ve fotbale. V únoru 1999 se mnoho z těchto skupin podílelo na vzniku antirasistické sítě Football Against Racism in Europe (FARE 2004a).²¹² (Několik antirasistických projektů – v Sheffieldu, Londýně, Boloni a Dortmundu – však podpořila Evropská komise již v roce 1996 a v roce 1997.)

FARE se snaží bojovat nejenom proti rasismu, ale i sexistickým postojům na všech úrovních hry (ve fotbalových ochozech, v hráčských kabinách, tréninkových hřištích, kancelářích klubů apod.).

Za posledních několik let FARE zorganizovala „Týdenní akce proti rasismu“ (Action Weeks Against Racism), díky nimž se s myšlenkami a činností FARE seznámilo tisíce fanoušků a fotbalových klubů v téměř celé Evropě (v Rakousku, Itálii, SRN,

---

²¹² Vznikla 12. února 1999 jako výsledek akčního plánu, přijátého ve Vídni na semináři „Networking Against Racism in European Football“. Sdružila přes 40 organizací ze třinácti evropských zemí (hlavně antirasistické fotbalové kampaně, fanouškovské projekty a fankluby, sportovní kluby a organizace na ochranu lidských práv) (Mareš, Smolík, Suchánek 2004).

Anglii, Řecku, Makedonii, Slovensku, Polsku, Francii, Norsku, Portugalsku, Srbsku i České republice).

V roce 2005 se Týdenní akce FARE (od 13. do 25. 10.) účastnilo více než 600 organizací z 35 zemí. V roce 2006, ve dnech 17. - 30. října, proběhl již VII. akční týden FARE, kterého se účastnily i některé české fotbalové kluby (Bohemians 1905, FC Slovan Liberec, FK Admira Slavoj Praha).

Organizace Football Against Racism in Europe za svoji činnost získala mnoho prestižních ocenění, např. od UEFA (podporu jednoho miliónu švýcarských franků na svoji činnost), MTV či Evropského monitorovacího centra proti rasismu (FARE 2004b).

FARE je známa i díky tomu, že vydala Desetibodový plán na podporu boje s rasismem, který UEFA doporučila pro evropské fotbalové kluby:

1. Vydejte stanovisko, že klub netoleruje rasismus, a zveřejněte, že zasáhne proti každému, kdo se podílí na rasistických projevech. Toto stanovisko zveřejňujte ve všech programech a permanentně ve všech částech stadionu.
2. Vydejte veřejné prohlášení, ve kterém odsoudíte rasistická hesla při zápasech.
3. Dejte podmínku držitelům permanentních vstupenek, že vstupenky nebudou platit, pokud se jejich držitelé budou podílet na rasistických urážkách.
4. Učiňte opatření k zabránění prodeje rasistické literatury uvnitř i vně stadionu.
5. Disciplinárně postihujte hráče, kteří rasisticky urážejí.
6. Kontaktujte jiné kluby, abyste se ujistili, že protirasistické strategie klubu rozumí.
7. Podporujte společnou strategii mezi pořadatelskou službou a policií k zamezení rasistických projevů.
8. Urychleně odstraňte všechny rasistické graffiti ze stadionu.
9. Zajiďte rovné pracovní a služební podmínky.
10. Spolupracujte se všemi dalšími skupinami a agenturami, např. s hráčskými odbory, fanoušky, školami, dobrovolnými organizacemi a hráči.

zacemi, mládežnickými kluby, sponzory, lokálními autoritami, lokálními podnikateli a policií, abyste rozvíjeli proaktivní programy, abyste zvýšili povědomí o kampani a eliminovali rasismus a diskriminaci (Mareš, Smolík, Suchánek 2004).

FARE je sítí evropských protirasistických organizací. Je koordinována několika hlavními partnery, kteří jsou autory projektů:

- European Gay and Lesbian Sport Federation (EGLSF)
- FairPlay. Many colours. One game-VIDC
- Football Unites, Racism Divides (FURD)
- Kick it Out
- Never Again Association-Nigdy Wiecej
- Progetto Ultra & UISP (Unione Italiani Sport per Tutti)
- Federation of Active Football Fans (BAFF)
- Show Racism the Red Card.

6.5 Příklad politiky proti fotbalovému chuligánství - Anglie

Dvě desetky let děláme zmatky na celém kontinentu – ve Francii, Itálii, Maďarsku, Norsku, Francii, Lucembursku, Německu, Švédsku, Švýcarsku, Dánsku, Španělsku, Řecku a Finsku. Všude se lidi ptají, co jsme zač, můžeme jim to říct? Můžem. My jsme Angličani a ukazujem Evropanům, zač je toho loket.

King, J.: Anglie hraje venku, s. 241

„Policie je už tak dobrá“ říkal, “že jsme více pod tlakem než dříve. Prostě už nemáme tolik času. Jakmile někde dojde k bitce, okamžitě nás obstoupí se psy a koňmi. Proto začali všichni užívat nože. Asi to zni bláznivě, ale protože je policie tak dobrá, jsme nuceni v co nejkratší době způsobit co největší škody.“

Buford, B.: Sám mezi rowdies. s. 92

„Jedno poselství, nebo takové heslo, je, a to u všech chuligánů na celém světě stejné:

*All Cops Are Bastards !!!*²¹³

aktér fotbalového chuligánství

Přestože je Anglie uváděna často jako vzor země, která se vypořádala s fotbalovým chuligánstvím, a tudíž má historicky nejbohatší zkušenosti v boji proti němu, je třeba si uvědomit, že represivní opatření eliminovala násilí pouze na fotbalových stadionech. Chuligánské akce se pouze přesunuly mimo dosah policie a kamerových systémů na stadionech, a rovněž se staly mnohem organizovanějšími.

Následující popis se bude týkat pouze politiky proti fotbalovému chuligánství v Anglii (což může být zajímavé především ve srovnání s politikou proti chuligánství v České republice), protože právě zde jsou s problémem chuligánství a s politikou proti němu projevům nejbohatší zkušenosti.

Houlihan (1991: 174 - 200) se snaží dokázat, že historie nepokojů spojených s fotbalovými chuligány se stala v Británii politickým tématem v tzv. třítapovém zaměření na problém.

Etapa první je popsána jako latentní a trvajících rozšiřování oblasti budoucí policie. V tomto období neexistují výzkumy fotbalového chuligánství, problém je vztahován k jiným celospolečenským tématům. Pro druhou etapu je charakteristické množství vznikajících výzkumů zaměřených na samotný sociální jev fotbalového chuligánství, informace z těchto výzkumů jsou podkladem

²¹³ Část textu písně ACAB od skinheadské kapely 4 Skins:

Walking down the road with my mates one night

We got in a little fight

Geezer came toward me with a knife and a fist

I cut along with the rest

A.C. A. B. A.C.A.B. A.C.A.B

All Coppers Are Bastard

pro další výzkumy i možné legislativní úpravy.²¹⁴ Ve třetí etapě se realizuje množství legislativních úprav. Průzkumy sociálního fenoménu jsou vedeny odborníky a mají vliv na další legislativní úpravy a prevenci.

Giulianotti (1994) na rozdíl od Houlihana v souvislosti s politizací fotbalového chuligánství člení období do šesti etap. První etapa je shodná s lety 1970 - 1979, přičemž se objevují první náznaky toho, že by fotbalové chuligánství mohlo být v budoucnu politickým tématem (Hansardova zpráva z dubna 1967 se dostává do jednání poslanecké sněmovny). Hlavním tématem jsou především časté vpády chuligánů na fotbalová hřiště během hry, nepokoje a výtržnosti v okolí fotbalových stadionů. V závěru této etapy (1968 - 1970) se dle Giulianottiho (1994: 13) definitivně konstituuje fotbalové chuligánství jako policy area. Tématem se stávají demolicí speciálních „fotbalových“ vlaků, na což upozorňoval tehdejší ministr dopravy.

Druhá etapa (1971 - 1978) je typická jednotlivými zprávami o fotbalovém chuligánství (McElhoneho zpráva ve Skotsku) a jednotlivými národními politikami proti tomuto jevu. V tomto období o fotbalovém chuligánství informuje veřejnost především bulvární tisk, který je jednoznačně spojuje s pravicovým populismem a kriminalitou.²¹⁵ V roce 1974 ministr životního prostředí Velké

²¹⁴ Dle Finna (1998: 90) byly některé zmatky v debatě o fotbalovém chuligánství zapříčiněny nedostatečnou metodologickou čistotou v deskripci a analýzách chování a prožívání fotbalových příznivců.

²¹⁵ Hornby, anglický spisovatel, situaci v 70. letech popisuje takto: „Jestliže jste se šli podívat v sedmdesátých letech na to, jak hraje Anglie ve Wembley, mohli jste pozorovat, že lidé okolo vás zdvihají při hymně ruku k nacistickému pozdravu, a ponižování černých hráčů, dokonce i těch, kteří hráli za domácí mužstvo, bylo běžné. Někdy se zdálo, jako by se ve Wembley shromáždila tisícovka nejstrašnějších fanoušků z každého jednotlivého ligového klubu jen proto, aby títo lidé mohli společně vydávat zvuky jako opice a zpívat písně proti Irské republikánské armádě. Když jste uviděli někoho s britskou vlajkou na tričku, bylo nejlepší přejít na druhou stranu ulice. Tričko bylo grafickým vyjádřením

Británie připouští, že by násilí na fotbalových stadionech nemělo být ukazováno v médiích. Na konci této etapy je veřejnost konfrontována s případem Casse Pennanta, černocha a přesto jedné z vůdčích postav Inter City Firm (ICF) při West Hamu United (srov. Football Factory 16/2002: 38; Bulldog 6/2001). Ten byl v roce 1978 jako první fotbalový chuligán odsouzen k nepodmíněnému trestu. Jeho vina však nebyla prokázána, a tak se objevila i petice s názvem „Osvobod'te Casse Pennanta“, která byla předložena i Margaret Thatcherové.

Třetí etapa (1979 - 1984) je dle Giulianottiho (1994) střetem fotbalového chuligánství s administrativou tzv. nové pravice. Jedná z prvních vážných debat na půdě parlamentu vzniká v roce 1984 po událostech při přátelském utkání Francie vs. Anglie.

Čtvrtou etapu hodnotí Giulianotti (1994) jako etapu thatcherismu a fotbalového „armagedonu“ v důsledku bruselské tragédie. Jsou přijímána první rozhodnutí vlády a zákony a politika proti fotbalovému chuligánství dostává nových kvalit, probíhá veřejná debata o fotbalovém chuligánství.

Pátá etapa je velice ovlivněna předchozí tragédií, jsou uplatňovány nová legislativní opatření, jsou zveřejňovány zprávy a výzkumy o fotbalovém chuligánství. Problém řeší širší skupina politiků v čele s premiérkou M. Thatcherovou a ministrem sportu.

Po tragických bruselských událostech roku 1985 se zvýšila potřeba politiky proti fotbalovému chuligánství. Vláda Velké Británie se začala problematikou fotbalového chuligánství zabývat intenzivněji až v průběhu osmdesátých let, kdy se zvýšil počet incidentů, a tím i počet (nejenom) odborných debat (Williams 2001). Jak vyplývá ze statistik, počet zatčených osob v Anglii osmdesátých let v souvislosti s projevy fotbalového chuligánství se ustálil na počtu přesahujícím 5000 osob za jednu sezónu (viz Williams 2001).²¹⁶

---

zhruba tohoto hesla: „Jsem rasista, tebe ovšem nenávidím bez ohledu na barvu tvé pleti.“ (Hornby 2006: 50)

²¹⁶ V sezóně 1986/87 to bylo 5 502 osob, v sezóně 1987/88 6 147, v sezóně 1988/89 6 185 osob, v sezóně 1989/90 to bylo 5 945 osob, v sezóně

Šestá etapa v Anglii probíhá od devadesátých let a je charakterizována např. bojem proti rasismu při fotbalových utkáních, zaváděním dalších bezpečnostních postupů, specializací policijních složek,²¹⁷ angažovaností fotbalového svazu (FA²¹⁸), zaváděním informačních technologií do boje proti fotbalovému chuligánství atd.

V devadesátých letech se ustálil počet zadržených v souvislosti s projevy fotbalového chuligánství ve všech soutěžích v Anglii. V první lize (Premier League) se pohyboval okolo 1 500 zadržených osob za jednu sezónu.²¹⁹ Na fotbalové utkání Premier League dohlíží počet 25 - 100 policistů (při návštěvách až 50 000 diváků), pokud se jedná o rizikové utkání (např. derby zápasy), vyžaduje se v Anglii zvýšený počet policistů (srov. Bureš 2004b). Na tzv. „nerizikové“ zápasy jsou delegovány fotbalovým klubem soukromé pořadatelské společnosti, přičemž policie je mimo hrací plochu (většinou v prostorách fotbalového stadionu). V průběhu osmdesátých let tak došlo jednoznačně k zpřísnění legislativních

---

ně 1990/91 4 119 osob a v sezóně 1991/92 5 006 osob. Podle statistik britského ministerstva vnitra bylo během sezony 2003/2004 kvůli výtržnostem během ligových zápasů a v souvislosti s nimi 3982 osob (na zápasy zavítalo celkem přes 36 milionů diváků), což je o deset procent méně než v sezóně 2002/2003.

²¹⁷ Jako příklad lze uvést fakt, že anglické fotbalové fanoušky při výjezdech doprovází tzv. „spotteři“, což jsou uniformovaní policisté se ználostí problémových fanoušků svého klubu, kteří pomáhají domácí policii identifikovat přespolní problémové jedince a situace, a svoji působností v terénu působí dále preventivně (Bureš 2004b).

²¹⁸ FA od roku 1990 zvolila politiku omezení podpory anglických fotbalových fanoušků při zahraničních zápasech v mylné víře, že snížením jejich počtu umožní snadněji regulovat jakékoliv výtržnosti či střety (např. během MS 1990 v Itálii). Celá tato politika však pouze odradila ty, kteří se nechtěli dostat do problémů, a na ty, kteří výtržnosti vyhledávají, neměla žádný vliv (srov. Perryman 2006).

²¹⁹ V sezóně 1992/93 bylo zadrženo v první lize 1 647 osob, v sezóně 1993/94 1 630 osob, v sezóně 1994/95 1 723 osob, v sezóně 1995/96 1 759 osob atp. (srov. Williams 2001).

úprav, které se vztahovaly k návštěvě fotbalových utkání (zákaz podávání alkoholu na fotbalových stadionech, zákazy návštěv fotbalových utkání dříve zadrženým výtržníkům atd.).

Ve Velké Británii byla přijata řada zákonů, které speciálně upravují pořádání fotbalových zápasů (srov. Bureš 2004b).

Fotbalové trestné činy jsou takové činy, jež jsou parlamentem považovány za trestné činy spáchané v souvislosti s regulovaným fotbalovým utkáním (viz níže) a které mohou následně způsobit uložení zákazu vstupu jako prevenci dalších návštěv fotbalových zápasů. Tyto trestné činy jsou uvedeny v zákoně o fotbalových divácích ve znění zákona o fotbalových výtržnostech.

Legislativa týkající se fotbalového chuligánství se skládá z několika vzájemně provázaných zákonů. The Football Spectators Act („zákon o fotbalovém diváctví“)²²⁰ z roku 1989 umožňuje soudu nařídít chuligánům zákaz vycestování ze země (Anglie nebo Walesu) na zápasy konané v zahraničí.

Football Spectators Act se vztahuje na fotbalová utkání v Anglii a Walesu, stejně jako na utkání hraná mimo Anglii a Wales. Zákon jasně stanoví, že pro fotbalové chuligány jsou podstatná tzv. „regulovaná fotbalová utkání“. Tento pojem znamená jakékoli utkání, které bude mít v dané době charakter definovaný pro účely této části nařízením vydaným ministrem, nebo takto označené konkrétní utkání. Podstatné je i tzv. „restriktivní nařízení“ soudu, jehož předmětem je povinnost osoby, na kterou se nařízení vztahuje, se v případě regulovaných fotbalových utkání hlásit na určité policejní stanici. Povinnost hlásit se je závazná pro všechny osoby, na niž se vztahují restriktivní nařízení. Restriktivní nařízení může být v souvislosti s příslušnou osobou vydáno soudem, kterým nebo u kterého bude osoba odsouzena za relevantní trestný čin, nebo korunním soudem při projednávání případu tohoto trestného činu (pokud bude případ osoby odsouzené za takový trestný čin předán k projednání korunnímu soudu).

²²⁰ U zákonů je v závorkách uveden vlastní překlad legislativní úpravy.

Restriktivní nařízení nemůže být vydáno, pokud soud nebude přesvědčen, že jeho vydání v souvislosti s obviněnou osobou může zabránit násilí nebo rušení veřejného pořádku na regulovaných fotbalových utkáních nebo v souvislosti s nimi.

Restriktivní nařízení vyplývající ze zákona může být vydáno pouze jako doplněk k trestu uloženému za trestný čin, za který je (byl) obžalovaný odsouzen; nebo jako doplněk k příkazu k podmíněnému odsouzení. Restriktivní nařízení musí uvádět policejní stanici v Anglii nebo Walesu, u které se má osoba, na niž se nařízení vztahuje, zpočátku hlásit. Lhůta, po kterou je restriktivní nařízení v souvislosti s osobou odsouzenou za relevantní trestný čin týkající se fotbalového chuligánství účinné, je pět let v případě, že byla za tento trestný čin pravomocně odsouzena na určitou dobu odnětí svobody, a dva roky v ostatních případech počínaje datem vydání nařízení.

Povinnost hlásit se, uložená v restriktivním nařízení osobě, na kterou se nařízení vztahuje, zahrnuje povinnost hlásit se nejdříve na policejní stanici uvedené v nařízení, a to ve lhůtě pěti dnů od data vydání nařízení v případě mezinárodních zápasů. Výjimkou jsou případy regulovaných fotbalových utkání, kdy má taková osoba povinnost hlásit se na policejní stanici v Anglii nebo Walesu, a to v určité době nebo v určitém časovém rozmezí dle oznámení, na základě kterého je požadavek uložen.

Povinnost hlásit se na policejní stanici se v případě osoby odsouzené k trestu odnětí svobody nebo ve výkonu trestu odnětí svobody přerušuje do jejího propuštění z vězení. Osoba, která bez přiměřeného odůvodnění nesplní povinnost se hlásit, uloženou v restriktivním nařízení, se dopouští trestného činu.

Podstatné je, že osoba pro kterou bude restriktivní nařízení platit po dobu minimálně jednoho roku, může požádat soud, který nařízení vydal, o jeho zrušení. V případě takové žádosti může soud s ohledem na profil osoby, její chování od doby, kdy bylo nařízení vydáno, povahu trestného činu, v jehož důsledku bylo nařízení vydáno, a jiné okolnosti případu restriktivní nařízení na

základě příkazu zrušit (od data specifikovaného v příkazu ke zrušení) nebo žádost zamítnout.

Během platnosti restriktivního nařízení pro jakoukoli osobu musí exekutivní orgán v případě regulovaného fotbalového utkání plnit následující funkce:

- bude-li se jednat o utkání, v případě kterého je povinnost hlásit se závazná pro všechny osoby, na které se vztahují restriktivní nařízení, musí orgán této osobě doručit písemné oznámení obsahující požadavek, aby se v určité době nebo v určitém časovém rozmezí dle oznámení hlásila na určité policejní stanici; bude-li se jednat o utkání, v případě kterého je povinnost hlásit se závazná pouze pro osoby, které jsou tak povinny učinit, musí orgán této osobě doručit písemné oznámení s požadavkem, aby se v určité době nebo v určitém časovém rozmezí dle oznámení hlásila na určité policejní stanici.

Osoba, která bez přiměřeného odůvodnění nesplní požadavky, které jí byly uloženy nařízením, se dopouští trestného činu.

Osoba, na kterou se vztahuje restriktivní nařízení, může v souvislosti s konkrétním regulovaným fotbalovým utkáním nebo v souvislosti s regulovanými fotbalovými utkáními pořádanými během určitého období, požádat orgán oprávněný udělovat výjimky o osvobození od povinnosti se hlásit, pokud jde o jedno nebo několik utkání pořádaných během daného období. Restriktivní nařízení však nemůže být v souvislosti s předmětnou osobou vydáno, pokud soud nebude přesvědčen, že to v souvislosti s danou osobou pomůže zabránit násilí nebo narušování veřejného pořádku na regulovaných fotbalových utkáních nebo v souvislosti s nimi (srov. Football Spectators Act 1989).

Tento zákon rovněž zřizuje Národní fotbalový licenční úřad (FLA) (§ 8), stanovuje trestné činy související s fotballem, upravuje možnost vydávání zákazů vstupu na stadion (§ 15), povinné hlášení odsouzeného pachatele na určité policejní stanici během fotbalového zápasu (§ 19) atd. Tento zákon také stanoví, co se

rozumí pod pojmem regulované fotbalové utkání („designated regulated football match“) (srov. Mošna 2004).

The Football Offences Act („zákon o fotbalových trestných činech“) z roku 1991 umožňuje postihovat tři nové přestupky v souvislosti s fotbalovým chuligánstvím (sám zákon má pouze 6 článků).

Těmito přestupky jsou:

- Vrhání předmětů na hrací plochu či aktéry hry (§ 2).
- Podílení se na rasových útocích či rasistických chorálech během fotbalových utkání (§ 3).
- Vniknutí na hrací plochu bez povolení (§ 4) (viz Williams 2001, srov. Mošna 2004).

V roce 1999 vstoupil v platnost Football Offences and Disorder Act („zákon o fotbalové trestné činnosti a výtržnictví“), který byl vytvořen víceméně jako novela mnohých ustanovení zákona o fotbalových divácích. Veškeré změny provedené tímto zákonem byly již zapracovány do textu o fotbalových divácích, případně do zákona o fotbalových výtržnostech (The Football Disorder Act) z roku 2000. Zákon z roku 2000 především umožňuje, aby problémové osoby, jež mají zákaz vstupu na fotbalová utkání, byly nuceny se v den utkání a v čas zápasu hlásit na policejní stanici.

V Anglii jsou zákazy vstupu („football banning order“) udělovány buďto na základě soudního rozhodnutí v občanském řízení, nebo na základě rozhodnutí klubů. Ustanovení § 16 popisovaného zákona upravuje možnost soudu vydat nařízení omezení („restriction order“) spočívající v povinnosti hlásit se na určité policejní stanici, kterou určí na základě soudního rozhodnutí Úřad pro zákazy vstupu na fotbalová utkání (FBOA – „Football Banning Orders Authority“), a odevzdat cestovní pas v době konání regulovaného fotbalového utkání po dobu pěti let pro osoby, které byly

pravomocně odsouzeny k trestu odnětí svobody za trestný čin související s fotbalovým utkáním (srov. Mošna 2004)²²¹.

Zákazy vstupu z rozhodnutí klubu platí pouze pro daný klub a vycházejí z principů vlastnického práva. Zákazy jsou vynucovány několika způsoby: osobní znalostí pořadatelské služby, nevydáním klubových karet či sezonních vstupenek, tvrdými sankcemi při zadržení na stadionu (Bureš 2004b).

Zákaz vstupu může být vydán, pokud:

1. byla osoba uznána vinnou za trestný čin související s fotbalem,
2. má odsouzení spojitost s regulovaným utkáním,
3. bylo vydáno prohlášení o souvislostech trestného činu s fotbalovým utkáním („declaration of relevance“),
4. zákaz pomůže v prevenci násilí a výtržností na fotbale (Mošna 2004).

Pokud se jedná o utkání mimo Anglii, je problémový výtržník nucen odevzdat cestovní pas. Úprava tohoto zákona z roku 2000 ruší odlišnost mezi postupy při domácích zápasech a mezinárodních zápasech hraných v zahraničí (srov. Williams 2001, Mošna 2004).

Další legislativní normou je Zákon o policii (Police Act) z roku 1996, který na základě § 25 odst. 1 stanoví povinnost poskytnout finanční prostředky policii za přítomnost na soukromé akci (tedy i při fotbalovém utkání) (Mošna 2004).

Fotbalovými trestnými činy se zabývají i Zákon o trestné činnosti a porušování pořádku (Crime and Disorder Act) z roku 1991 a Trestní zákon (Criminal Law Act) z roku 1977, kde jsou vymezeny z terminologického hlediska některé pojmy (např. zločinné společení) (viz Mošna 2004).

Konzumaci alkoholu při fotbalových utkáních se věnuje Zákon o sportovních utkáních (The Sporting Events Act) z roku 1985,

²²¹ FBOA také obsluhuje centrální záznamy o zákazech vstupu (srov. Mošna 2004).

kteří např. zakazují držení alkoholu cestou na utkání ve zvláště vypravených autobusech a vlacích, držení nebo konzumaci alkoholu během zápasu apod. (Mošna 2004).

Prodeje vstupenek se týká Zákon o trestní justici a veřejném pořádku (Criminal Justice and Public Order Act) z roku 1994 (Mošna 2004).

Jako vzor vhodné trestní sankce pro některé přestupky spjaté s fotbalem se uvádí veřejně prospěšné práce („community service“), která byla zavedena ve Velké Británii (v Anglii a Walesu) na počátku sedmdesátých let (Criminal Justice Act z roku 1972). V souladu s ním může soud uložit jako samostatný trest veřejně prospěšné práce za předpokladu, že se pachatel dopustil trestného činu, za který by mohl být uvězněn a jsou-li splněny další podmínky:

- pachatel dosáhl věku alespoň 16 let;
- pachatel má bydliště v oblasti, kde existují reálné možnosti pro vykonávání veřejně prospěšné práce ve smyslu příslušného zákona (tzn., působí zde probační úředník, soud je obeznámen s povahou těchto prací apod.);
- pachatel s tímto trestem souhlasí;
- soudu byla předložena zpráva probačního úředníka, že pachatel vzhledem ke své osobě a poměrům je schopen výkonu veřejně prospěšné práce;
- pro výkon konkrétně uložené práce mohou být pachateli vytvořeny potřebné předpoklady.

Veřejně prospěšnou práci uloženou soudem vykonává odsouzená osoba ve své volném čase a bezplatně. Práce musí být ukončena do 12 měsíců od vnesení rozsudku; jestliže není vykonána ve stanoveném rozsahu a kvalitě, soud může pachateli za nesplnění soudního rozsudku uložit další sankci (Novotný, Zapletal a kol. 2001).

V Anglii je problém fotbalových zápasů přenesen do roviny fotbalových klubů a politiky městských čtvrtí a oblastí, které se podílejí i rozpočtově na policejních akcích proti fotbalovému chu-

ligánství. (V sezóně 1996/97 si policejní akce vyžádaly částku 2,9 milionů liber.) Rovněž se finančně podílí na tzv. stewardingu („pořadatelská činnost“), který v Anglii v sezóně 1996/97 stál 4,1 milionů liber.

Zejména po tragických událostech na stadionu v severoanglickém Bredfordu se rozhodla britská vláda stanovit podmínky pro státní dozor nad bezpečnostními opatřeními na stadionech. Každý stadion, na kterém se hraje profesionální fotbal, musí získat licenci²²² od obce, na jejímž území působí (Bureš 2004b).

Udělování licencí metodicky řídí Fotbalový licenční úřad (FLA). Jedná se o zákonem vytvořenou agenturu, formálně spadající pod ministerstvo řídicí sportovní záležitosti, ale ve své činnosti řízenou správní radou. Úřad má inspektory s kombinovanou regionální a tematickou působností. Ti provádějí supervizní kontroly stadionů, kontrolují licenční řízení ze strany obcí, poskytují metodickou pomoc obcím, klubům i fotbalovému svazu. Úřad zároveň vypracovává doporučené standardy, které předstávají vodítko pro licenční práci obcí i bezpečnostní politiku klubů (Bureš 2004b).

Williams (2001) poznamenává, že mnohá opatření na fotbalových stadionech se setkávají s permanentní kritikou nejenom fotbalové veřejnosti, ale i některých sociálních vědců zabývajících se problematikou fotbalového chuligánství. Velice často je kritizována infiltrace policejních složek do chuligánských gangů či užívání kamerových systémů (CCTV, většinou na stadionech první a druhé ligy) sloužící k odhalování výtržníků během fotbalových zápasů.

²²² Tato licence se každoročně obnovuje. Licence např. obsahuje maximální bezpečnou kapacitu, která nemusí odpovídat skutečné kapacitě. Podrobně také upravuje bezpečnostní infrastrukturu a organizaci stadionu a spis obsahuje i jeho podrobnou dokumentaci (srov. Bureš).

Především v osmdesátých letech byla policií hojně využívána infiltrace do chuligánských gangů (viz Mareš, Smolík, Suchánek 2004: 56 - 59).²²³

V Anglii byla v roce 1989 založena v souvislosti s projevem fotbalového chuligánství i tzv. Fotbalová zpravodajská síť (FIU, Football Intelligence Unit), která má za úkol výměnu informací o problémových fanoušcích a chuligánech. Toto centrum má napomáhat v boji proti fotbalovému chuligánství tím, že eviduje nebezpečné fotbalové násilníky. Sullivan (2001) v této souvislosti uvádí dělení návštěvníků anglických fotbalových stadionů do tří kategorií. Kategorie A je vyčleněna pro typické fanoušky, kategorie B pro osoby (nejenom chuligány), které příležitostně používají násilí, kategorie C se vztahuje pouze k tzv. násilnickým chuligánům tvořící „tvrdé chuligánské jádro“. Britská policie uvádí, že ve Velké Británii je osob v kategorii C asi 600.²²⁴ Při popisování se Sullivan (2001) soustřeďuje na utváření vzájemně propojených sítí a uvádí komunikační prostředky (Internet, e-mail atp.), kterými se tyto sítě realizují.

Fotbalová zpravodajská síť (FIU) pracuje pod záštitou Národní kriminální služby (NCIS, National Criminal Intelligence Services). NCIS mnohem více uplatňuje Football (Disorder) Act v postupu proti fotbalovým chuligánům, což dokazují i statistiky. V sezóně 2000/2001 bylo v Anglii a Walesu na základě nové legislativy zatčeno o 8 % více osob než v předchozím roce, tedy před schválením této legislativy (Williams 2001).

Každý klub profesionálního fotbalu má přidělen minimálně jednoho pracovníka NCIS, který je zodpovědný za shromažďo-

²²³ Infiltrace policejních složek proběhla při akcích proti fotbalovým chuligánům v osmdesátých letech při policejních akcích Operace vlastní gól (26. 3. 1986) proti chuligánům Chelsea či Operace Wild Boar proti chuligánskému gangu Leeds Service Crew (srov. King, Knight 200; Vlakonoš 2/2000: 41 - 42).

²²⁴ Zajímavé číslo vykazuje Německo, které uvádí 1000 osob v kategorii C (srov. Carnibella a kol. 1996).

vání a předávání operativních informací o záměrech fanoušků, zejména skupiny „C“ (rizikovi) (Bureš 2004b).

Na místní úrovni byl vytvořen tzv. Football Intelligence Officer (FCO) – policista přidělený každému klubu Premier ligy nebo první ligy. Sbírá informace o chuligánské aktivitě, provádí analýzu a rozšiřuje poznatky (fotbalové gangy, metody spolupráce, cestování na zápasy, použití zbraní, policejní operace na území). Také navazuje kontakty s protistranou v souvislosti s každým zápasem (pomocí uzavřené počítačové sítě, která propojuje jednotlivé pracovníky s centrem NCIS) (Mošna 2004).

Na tématu fotbalového chuligánství se snažila (snaží) prolovat i vláda Labour party, která se přibližně od roku 1997 pokoušela bojovat proti projevům rasismu na fotbalových zápasech.

Jako preventivní opatření před MS v roce 1998 byl přijat Home Office Proposals²²⁵, který se zaměřoval především na tyto činnosti:

- zabránění známým výtržníkům vycestovat během MS ze země
- zabránit prodeji alkoholu v okolí fotbalových stadionů
- zadržení cestovních dokladů známým výtržníkům
- nová úprava týkající se rasistických komentářů u jednotlivců na fotbalových stadionech
- nová úprava získávání vstupenek na fotbalová utkání v zahraniční atp.

David Mellor, bývalý anglický ministr zabývající se problematikou fotbalového násilí, vyjádřil své zkušenosti s postupy proti fotbalovému chuligánství těmito slovy: „se správnými opatřeními by každý mohl mít v Anglii skvělé fotbalové sobotní odpoledne“ (Stott, Reicher 1998b: 354).

Anglie je chválena za moderní přístup k represí vůči fotbalovým násilníkům, zároveň ji ale stíhá kritika za absenci sociální prevence ve vztahu k nim (Svěřepa 2002).

²²⁵ Celý dokument popisoval 29 kroků k boji proti fotbalovému chuligánství.

V Anglii určitou formu sociální prevence zajišťuje fanouškovská organizace FSF (Football Supporters' Federation), která je největší fanouškovskou organizací v celé Anglii. FSF sdružuje 130 000 členů, při zápasech v zahraničí anglickým fanouškům (nejenom svým členům) zajišťuje právní servis, spojení s britskými konzuláty, informační servis na internetových stránkách FSF, ale i informační servis ve fanzinu Free Lions. Ten je bezplatný a vydává se před každým mezinárodním zápasem anglické reprezentace. Ve fanzinu lze najít např. informace o prodejních místech lístků na fotbalové zápasy, o městech, ve kterých se utkání koná, o bezpečnostních opatřeních, ubytování, cestování, komentáře předchozích utkání atp. (srov. Free Lions 32-35/2004).

FSF je demokratickou fanouškovskou organizací s voleným národním zastoupením, která organizuje kampaně a pokouší se mít vliv a lobovat u anglické vlády, setkávat se s představiteli FA, Premier League a dalšími osobami pohybujícími se v anglickém fotbalu. FSF podporuje projekt anglických fanouškovských ambasad při mezinárodních utkáních a zajišťuje i službu pro fanoušky JFFA (Justice for Football Fans Abroad).²²⁶

Fotbalové chuligánství je tématem i pro jiné anglické nevládní organizace (mnohdy ultralevicově zaměřené). Anti-Nazi League vyhlásila např. v roce 1979 kampaň „Spurs (FC Tottenham Hotspur) proti nacismu“. ANL se prezentovala svojí kampaní proti rasismu na dalších 20 fotbalových stadionech. Od osmdesátých let se antifasistickou tematikou zabývá časopis Searchlight a od druhé poloviny osmdesátých let se vedou i pouliční střety mezi fotbalovými chuligány ultrapravicového tábora a Antifasistickou akcí (AFA).

V Liverpoolu byla r. 1995 založena FSA (Football Supporters Association) Roganem Tailorem a Peterem Garrettem, která by měla být organizací sjednocující fanoušky a vstupující do jednání

²²⁶ Zastřešujícím projektem FSF je webová stránka FSI (Football Supporters International), která je realizována s fanoušky, fanoušky a pro fanoušky (<http://footballsupportersinternational.com>).

s médií, fotbalovým svazem atp.²²⁷ Podobnou organizací je i ISAs (Independent Supporters Associations) – Nezávislá fanouškovská asociace. I ISAs má pobočky v několika desítkách míst po celé Anglii (Brighton, Chelsea, Derby, Fulham, Ipswich, Millwall atd.). Tyto dvě fanouškovské skupiny se snaží distancovat od fotbalového chuligánství a snaží se spolupracovat na tom, aby fotbalové fandovství mělo v Anglii tradiční dobré jméno.

Stejně jako se v Anglii zaměřuje pozornost na minimalizaci projevů fotbalového chuligánství, zaměřují se vládní i nevládní organizace na boj proti rasismu v souvislosti s kopanou.

Již v září 1993 byla Anglii komisi pro rasovou rovnost Commission for Racial Equality (CRE), a profesionální hráčskou asociací (the Professional Footballers Association, PFA), zahájena masivní kampaň Let's Kick Racism Out of Football (Vykopecíme rasismus z fotbalu). Jak upozorňují Kolomazníková a Koukolíček (2002) nešlo v této jen o hesla.

Současná situace v Anglii v oblasti fotbalového chuligánství je klidnější než v průběhu osmdesátých let, přesto dochází i dnes k mnoha vážným incidentům. Jeden z nejsledovanějších incidentů se odehrál 28. 4. 2001 v Oldhamu, jenž vyústil do několikadenních nepokojů. Když Oldhamem procházeli chuligáni Stoke City, jejich cesta vedla i asijskou čtvrtí. Zde došlo k několika střetům, po nichž bylo několik fans zatčeno a o rasistické projevy nebyla nouze. Na stadionu byli zatčeni čtyři fans Stoke. Po zápase vypuklo násilí mezi chuligány a asijskými obyvateli Oldhamu, do kterého se zapojili i lidé sdružení v Národní frontě (srov. Williams 2001; International Searchlight, June/2001; Football Factory 20/2003).

Centrum strategický studií (2003) výstižně konstatuje, že britští chuligáni dnes již nejsou na špičce brutality. Tento trend je jednak důsledkem bezpečnostních opatření, jednak souvisí s tím, že v kontextu průniku chuligánství do některých zemí postko-

²²⁷ FSA, PO Box 11 Liverpool L26 1XP. Tel/fax: 0151 737 2385. Pobočky této organizace fanoušků fungují v několika desítkách anglických měst.

munistické Evropy a do Turecka se do zdejších gangů začlenily osoby s takovými biografickými profily, proti nimž je „drsný život v East Endu“ velmi civilizovanou životní přípravou.

I Lowles (2006) poznamenává, že chuligánství je v současné době na ústupu a nové pokolení fanoušků jistě dává Anglii lepší a pozitivnější image (srov. Perryman 2006).

Britská policie během posledního ME v Portugalsku hlídala britská letiště a přístavy pro maximální monitorování pohybu anglických hooligans. Pořádkové síly se chtěly zejména vyvarovat opakování událostí z EURA 2000, kdy stovky anglických fanoušků řádily v Belgii.

Tehdy se museli vyrovnat nejenom s anglickými chuligány. Bezpečnostní složky zaznamenaly i výzvy italských chuligánů v polooficiálních fanzinech: „Pojeďte si zařadit do Portugalska“. V Portu byla zrušena rezervace více než dvou desítek radikálních příznivců Feynoordu Rotterdam, kteří měli do Portugalska vstup zakázán.

Spoluprací s portugalskou policií a „skutečnými“ fanoušky se snažila anglická policie dosáhnout bezproblémového průběhu celého mistrovství Evropy 2004, což se, samozřejmě až na výjimky, zdařilo.

(Největší výtržnosti během ME propukly v Anglii po prohraném zápase s Francií. Při řádění opilých fotbalových chuligánů v Londýně a Birminghamu došlo k převrácení automobilů a rozbití výloh. V Portugalsku se konflikty odehrály pouze v letovisku Albufeira, kde přibližně čtyři stovky hooligans házelo na portugalské policisty sklenice, lahve a barové židle. Počínání anglických fanoušků kritizoval i britský ministerský předseda Tony Blair, který v parlamentu řekl, že tito násilníci jsou „ostudou národa“.)

Za pouhých 5 dnů před ME bylo při zpřísněných imigračních kontrolách vráceno 1324 nežadoucích příznivců nejenom z Anglie, přičemž bylo využito mezinárodní databáze problémových

fanoušků (zahrnující i islámské extremisty a další nežádoucí osoby). Stejně se postupovalo při MS 2006 v SRN²²⁸.

Perryman (2006) v souvislosti s anglickými reprezentativními fanoušky během MS 2006 zachytil dva nové trendy:

- 1) média (anglická i německá) se příliš nezaměřovala na problémy způsobované anglickými fanoušky;
- 2) chování německých hostitelů bylo plně důvěry, vítání a přátelství, spíše než strachu a obav.

Tyto dvě zásadní změny umožnily policejní přítomnost, která byla přátelská, ale zároveň tvrdá. Zásahové jednotky, helmy s helmami, štíty a obušky zde byly přítomny skrytě (tzv. „nekonfliktní přístup“). Náhradou za to byla nová role policie, kdy dohlížela na průběh jednotlivých zápasů (a dění před i po utkáních) bez jakýchkoliv problémů a jednala dříve, než byla přítomnost vůbec potřebná. Stejná politika fungovala již v Portugalsku s velmi dobrým efektem (srov. Perryman 2006).

Lowles (2006) ovšem správně upozorňuje, že zatímco zápasy anglického národního týmu přímo v dějišti šampionátu proběhly bez problémů, násilí se projevilo v Anglii. Zatímco stovky tisíc fanoušků v SRN sledovaly Mistrovství světa na velkoprošných obrazovkách, které byly postaveny v každém městě turnaje, v Anglii byly obrazovky strženy hned po prvním zápase, kdy násilnosti vypukly v Londýně a Liverpoolu. Když byla Anglie vyřazena, výtržnosti vypukly po celé zemi. V Boltonu např. 500 mladíků bojovalo několik hodin s policií, v Jersey místní občané napadli por-
tugalské sezónní pracovníky.

Přesto poslední MS proběhlo z hlediska bezpečnosti bez významnějších excesů a policejních zásahů.

²²⁸ Při posledním Mistrovství světa bylo uděleno přes 3 500 zákazů pro anglické chuligány.

7 Prognóza vývoje popisované problematiky

Na začátku 21. století zůstává divácké násilí na fotbalových stadionech znepokojujícím problémem, a to navzdory vynaloženým snahám a financím, které byly do boje proti diváckému násilí v posledních přibližně dvaceti letech investovány (Rada Evropy 2006).

Je velice obtížné předpokládat budoucí vývoj v problematice politizace fotbalového chuligánství, stejně jako fotbalového chuligánství samotného. Přesto lze předpokládat, že především instituce, jako jsou Rada Evropy či EU, se na tuto problematiku dále zaměří a politizace problematiky bude v důsledku dalších legislativních úprav více politizována.

Situace v České republice se do jisté míry bude odvíjet od procesu evropeizace, bude docházet k upřesňování evropské legislativy.

Vzhledem ke změně legislativy během roku 2006 lze předpokládat, že se zvýší počet trestných činů v důsledku zákona 343/2006 Sb. ze dne 29. května 2006, kterým se změnil trestní zákon č. 140/1961 Sb. (novela platná od 1. 10. 2006).

I vzhledem k dostatečným legislativním (represivním) úpravám, lze předpokládat, že se bude rozvíjet i činnost preventivní, přesně podle Doporučení Stálého výboru Evropské úmluvy ohledně preventivní a sociální práce s fanoušky, která se má zabývat těmito oblastmi:

- aktivity spojené s vítáním hostujících diváků;
- dlouhodobou sociální a preventivní práci s problematickými fanoušky, tzv. fan-coaching fanoušků na hostujících zápasech;
- používání tzv. doprovodných osob k doprovodu hostujících fanoušků;
- podporu klubů, aby zlepšily a rozšířily svoji spolupráci s fanoušky;